

Zagadnienia kluczowe dla zrównoważonego rozwoju w perspektywie wdrażania RPO dla województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020

**Analiza Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego 2020
Wstępne założenia do RPO kuj-pom 2014-2020**

**Monika Krauze, Toruńskie Stowarzyszenie Ekologiczne Tilia
Toruń, 4-5.06.2013**

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ SZWAJCARIĘ W RAMACH SZWAJCARSKIEGO PROGRAMU WSPÓŁPRACY Z NOWYMI KRAJAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ

Zagadnienia kluczowe dla zrównoważonego rozwoju - Polska Zielona Sieć

- **bioróżnorodność** (ochrona przyrody, edukacja ekologiczna)
- **zrównoważony transport** (miejski, kolejowy, rowerowy)
- **zarządzanie odpadami i ściekami**
- **efektywność energetyczna** i odnawialne źródła energii

Analiza potrzeb rozwojowych województwa kujawsko-pomorskiego w kontekście nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020

Instytut Badań Strukturalnych – październik 2012 na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego woj. Kuj-Pom

Planowanie strategiczne

- **Część diagnostyczna** – środowisko wewnętrzne i zewnętrzne (stan podmiotu i perspektywy rozwojowe)
- **Część aplikacyjna** – propozycje rozwoju bazujące na postawionej diagnozie

Transport

Infrastruktura drogowa

- *Diagnoza*
- Województwo kujawsko-pomorskie zajmujące centralną część północnego obszaru kraju charakteryzuje się wysoką dostępnością komunikacyjną w wymiarze zarówno wewnętrznym jak i zewnętrznym. Przez jego terytorium przebiegają bardzo ważne szlaki komunikacji drogowej będące częścią transeuropejskiej sieci TEN-T (korytarze transportowe nr VI i Via)

Diagnoza - transport

Sieć dróg przebiegających przez Polskę w ramach transeuropejskich korytarzy transportowych (sieć TEN-T).

- ze względu na duże potrzeby województwa kujawsko-pomorskiego w zakresie infrastruktury drogowej poczyniono bardzo wiele inwestycji. Największym projektem realizowanym w regionie jest budowa autostrady A1 oraz innych niezbędnych dla jej funkcjonowania obiektów inżynierskich. Ze środków RPO WK-P wsparto ponadto inwestycje w zakresie dróg wojewódzkich i powiatowych, których wartość wyniosła niespełna 1,5 mld zł

- **Infrastruktura kolejowa**
- ***Diagnoza***
- Przez teren województwa kujawsko-pomorskiego przebiegają linie kolejowe będące istotnym elementem układu transportowego w Polsce i Europie . W kierunku północ-południe prowadzi linia nr 131, tzw. magistrala węglowa, łącząca Górnośląski i Częstochowski Okręg

Diagnoza - Infrastruktura kolejowa

Sieć linii kolejowych biegnących przez Polskę w ramach transeuropejskich korytarzy transportowych (sieć TEN-T).

- W latach 2007-2012 nie zostały zrealizowane większe inwestycje w zakresie trakcji kolejowej w województwie kujawsko-pomorskim. W bliskiej przyszłości planuje się jednak znaczną modernizację infrastruktury związaną z uruchomieniem Szybkiej Kolei Miejskiej BiTCity, która ma połączyć obie stolice regionu.

- Uruchomienie Szybkiej Kolei Miejskiej BiTCity wraz z integracją systemów transportu miejskiego jest zdecydowanie największą inicjatywą w dziedzinie transportu zbiorowego w województwie kujawsko-pomorskim. Inwestycja ta przewiduje wiele zmian w zakresie infrastruktury kolejowej.

Drogowy transport zbiorowy

- **Diagnoza**
- Układ sieci dróg i linii kolejowych w województwie kujawsko-pomorskim dość dobrze wpisuje się w strukturę osadniczą regionu. Sprzyja to wykorzystaniu transportu zbiorowego, który może w tych warunkach stanowić alternatywę dla indywidualnych środków lokomocji. W skład jego systemu w województwie kujawsko-pomorskim wchodzi następujące elementy:
 - komunikacja miejska (autobusowa i tramwajowa);
 - transport podmiejski (głównie autobusowy, ale także kolejowy);
 - transport regionalny (autobusowy i kolejowy);
 - transport międzyregionalny (autobusowy, kolejowy i lotniczy) i międzynarodowy (lotniczy);
 - transport wodny (praktycznie tylko funkcje turystyczne).

Żegluga śródlądowa

- *Diagnoza*
- Położenie geograficzne województwa kujawsko-pomorskiego sprzyja rozwojowi systemów żeglugi śródlądowej. Na jego terenie krzyżują się szlaki wodne w osi północ-południe (rzeka Wisła) oraz droga wodna w kierunku wschód-zachód łączącą Wisłę z Odrą (poprzez Noteć, Kanał Bydgoski, i skanalizowaną Brdę). Historycznie województwo pełniło bardzo ważną rolę jako centrum przeładunkowe w zakresie transportu rzeczno-żegludowego. Jednak w ostatnich kilkudziesięciu latach żegluga śródlądowa w województwie, podobnie jak w całym kraju, straciła na znaczeniu. Obecnie podejmuje się inicjatywy na rzecz modernizacji szlaków wodnych. Województwo kujawsko-pomorskie jest zaangażowane w ponadregionalny projekt rewitalizacji polskiego odcinka Międzynarodowych Dróg E70 oraz E40

Infrastruktura energetyczna

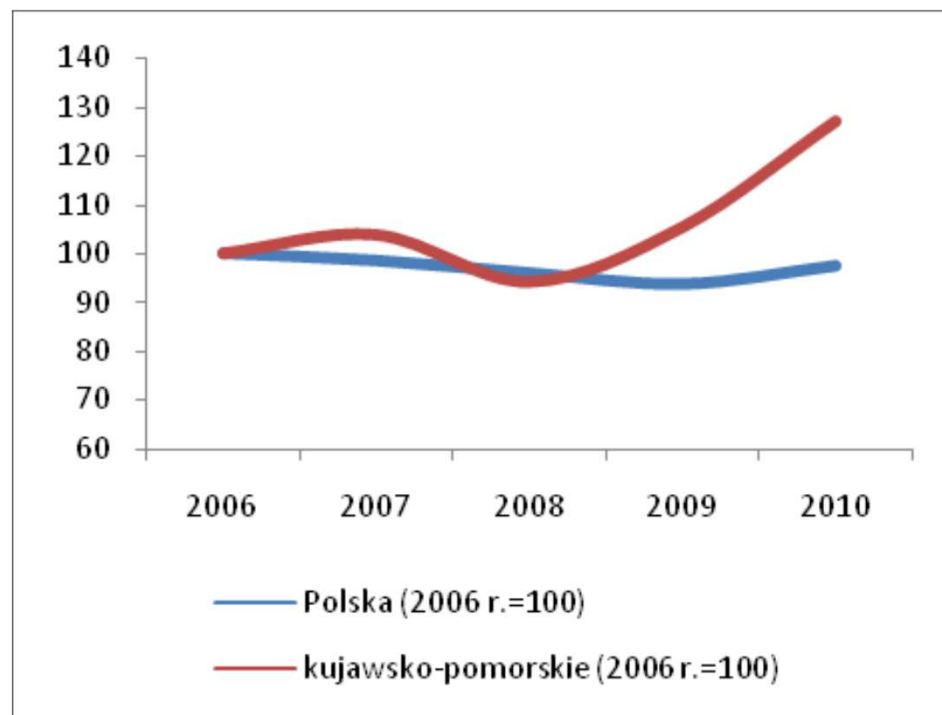
- Krajowe oraz wspólnotowe dokumenty strategiczne kładą duży nacisk na potrzebę rozwoju infrastruktury energetycznej. W kontekście ograniczoności zasobów paliw kopalnych podkreślają konieczność działań na rzecz efektywności energetycznej oraz możliwości pozyskania energii ze źródeł odnawialnych. Województwo kujawsko-pomorskie w porównaniu z innymi regionami kraju posiada korzystne warunki naturalne dla ich eksploatacji.

Diagnoza sytuacji

- Województwo kujawsko-pomorskie posiada zasoby paliw kopalnych. W 2010 r. Kopalnia Węgla Brunatnego Konin uruchomiła na granicy z województwem wielkopolskiego odkrywkę *Tomisławice*. Na terenie regionu znajdują się częściowo także jeszcze nie zagospodarowane złoża węgla brunatnego *Mąkoszyn-Grochowska* oraz *Dęby Szlacheckie – Izbica Kujawska*. Obecnie trwają ponadto poszukiwania złóż gazu łupkowego. Jednak ze względu m.in. na warunki wiatrowe, wodne i duży udział użytków rolnych, województwo kujawsko-pomorskie wyróżnia się spośród innych regionów potencjałem eksploatacji odnawialnych źródeł energii (OZE). **Ich udział w całkowitej produkcji energii elektrycznej w województwie jest zdecydowanie najwyższy spośród wszystkich województw.** W 2010 r. wynosił on prawie 60%, a więc jest 3 razy wyższy niż wartość zakładana w Strategii Europa 2020

- Bardzo dynamiczny rozwój infrastruktury odnawialnych źródeł energii w województwie przyczynił się do wzrostu jego udziału w krajowej produkcji energii elektrycznej. W porównaniu do 2006 r. w regionie wytworzono o ponad 26% więcej energii, natomiast dla całego kraju odnotowano spadek o ok. 2,5%. Przyrost ten był trzecim najwyższym spośród polskich województw.

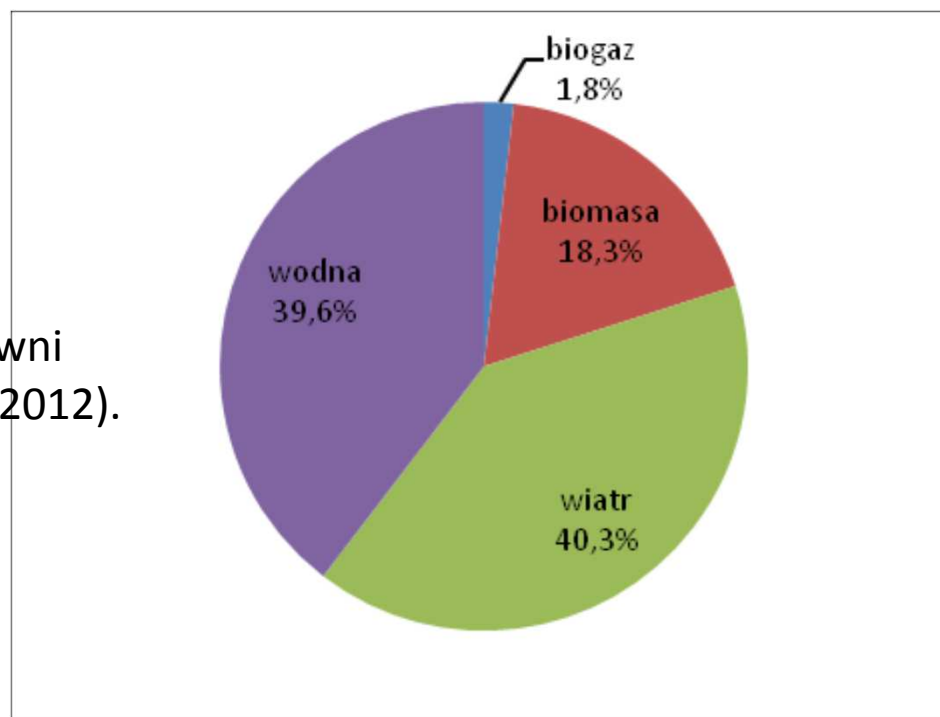
- Dynamika produkcji energii elektrycznej w Polsce i województwie kujawsko-pomorskim w latach 2006-2010

Diagnoza - Energetyka

- Wzrost produkcji energii elektrycznej w województwie kujawsko-pomorskim w ostatnich latach wynika z rozbudowy infrastruktury eksploatującej odnawialne źródła energii.

Zagregowana struktura mocy elektrowni według źródła energii (stan na 31.03.2012).

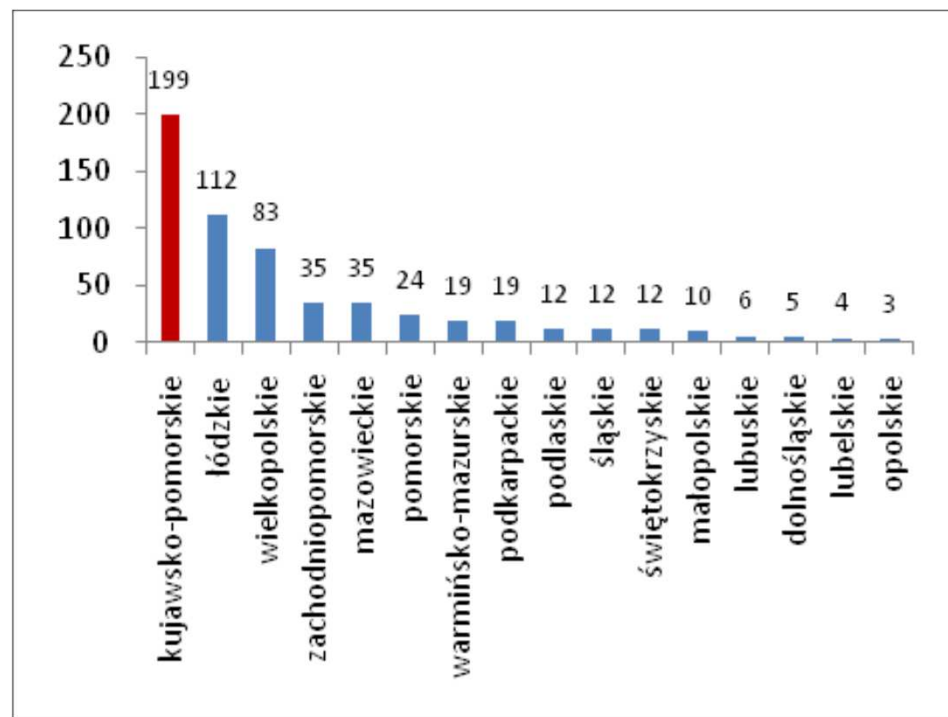

- Na tle wszystkich województw, kujawsko-pomorskie wyróżnia się mocą zainstalowanych **elektrowni wodnych**. Odpowiada za to największa w Polsce przepływowa **elektrownia wodna na Wiśle znajdująca się we Włocławku**. Dzięki niej potencjał energetyki wodnej w województwie jest wykorzystywany w dość wysokim stopniu. **Jednak stan uruchomionej w 1970 r. konstrukcji cały czas się pogarsza**. Ekspertki wskazują, że dla uniknięcia ewentualnych negatywnych skutków konieczna jest budowa na Wiśle nowej zapory. W 2012 r. przedsiębiorstwo ENERGA S.A. w ramach projektu inwestycyjnego *Energa Wisła* wybrała lokalizację dla nowego stopnia wodnego razem z elektrownią. Planuje się, że nowa konstrukcja powstanie w miejscowości **Siarzewo na 708 km Wisły**

- W przypadku mocy lądowych **elektrowni wiatrowych region zajmuje jedno z czołowych pozycji**. W zestawieniu województw na koniec marca 2012 r. kujawsko-pomorskie uplasowało się na trzecim miejscu. Jednak pod względem liczby instalacji **(199 elektrowni wiatrowych) region jest zdecydowanym liderem**. Łączna moc zainstalowanych urządzeń wynosi 215 MW, co pozwala na uzyskanie w ciągu roku ok. 470 GWh. Energia ta stanowi niespełna 5% całości potencjału rynkowego w regionie, który wynosi ponad 9,4 TWh/rok.¹³⁶
- Warto wspomnieć, że w 2008 r. zapotrzebowanie całości województwa na energię elektryczną wyniosło 8,2 TWh.

Diagnoza - Energetyka

- Liczba elektrowni wiatrowych według województw.

Diagnoza - Energetyka

- Powyższe wyniki świadczą o tym, że **warunki naturalne województwa w zakresie energetyki są wykorzystywane w coraz większym stopniu**. Ostatnie lata przyniosły znaczący **rozwój infrastruktury OZE** zwłaszcza eksploatujące **bardzo dobre warunki wiatrowe oraz oparte o biomasę i - w mniejszym zakresie - biogaz**.

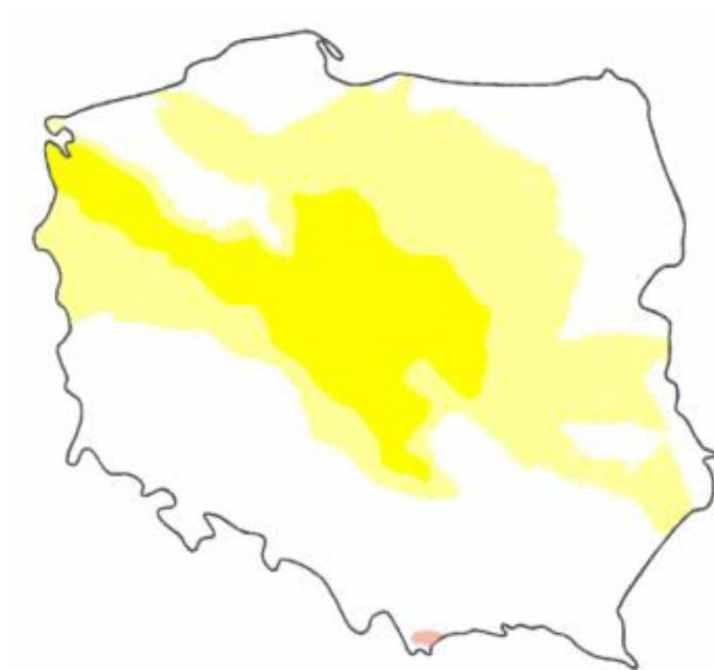
Diagnoza - Energetyka

- Wśród elektrowni wodnych największe znaczenie ma wspomniana już elektrownia we Włocławku. Oprócz niej, w regionie znajduje się także zespół elektrowni na rzece Wdzie (miejscowości Żur, Gródek i Kozłowo w powiecie świeckim) oraz w Koronowie, Smukale i Trzszynie. Mniejsze instalacje są rozsiane po całym województwie, a największa ich liczba znajduje się w powiecie brodnickim

- Ze względu na korzystne warunki przyrodnicze oraz wysoką kulturę rolną, województwo kujawsko-pomorskie posiada także potencjał do rozwoju energetyki wykorzystującej **biomasę oraz biogaz**. Obecnie źródła te stanowią ok. 20% całości mocy pochodzącej z OZE. Liderem w tej dziedzinie jest powiat świecki, który posiada instalacje wytwarzające energię z biomasy mieszanej i pochodzącej z odpadów przemysłowych drewnopodobnych i celulozowo-papierniczych, co związane jest z działalnością produkcyjną firmy Mondi S.A., producenta m.in. różnego rodzaju toreb i opakowań papierowych. Podobne instalacje znajdują się ponadto w ośmiu innych powiatach regionu. Ponieważ jest to najmniej kapitałochłonne ze źródeł odnawialnych oraz ze względu na sprzyjające warunki naturalne, należy ocenić wykorzystanie potencjału województwa w tym zakresie jako niskie.

- Województwo kujawsko-pomorskie posiada także bardzo **dobre warunki dla wykorzystania energii geotermalnej**. Obecnie w regionie funkcjonują dwa odwierty wykorzystywane głównie dla celów rekreacyjnych i leczniczych: w Ciechocinku oraz w Maruszy koło Grudziądza. Realizowana jest także inwestycja w Toruniu, gdzie w 2011 r. udało się uruchomić odwiert geotermalny o wysokiej wydajności. W przyszłości planuje się wykorzystanie go na potrzeby ogrzewania mającego powstać aquaparku oraz włączenie kompleksu do miejskiej sieci ciepłej. Inwestycja ta wskazuje, że rozwój energetyki i ciepłownictwa opartego o geotermię stanowi znaczący potencjał regionu.

Diagnoza - Energetyka

- powyżej 50°C (w utworach kredy dolnej lub jury dolnej)
- 20 - 50°C (w utworach kredy dolnej lub jury dolnej)
- 20 - 72°C (w utworach trzeciorzędu i mezozoiku Podhala)

Mapa występowania wód geotermalnych

- Województwo kujawsko-pomorskie, podobnie jak cała Polska **nie posiada sprzyjających warunków do rozwoju dużych instalacji pozwalających na wykorzystanie energii słonecznej**. Sens ekonomiczny pojawia się jedynie w przypadku ogniw w układzie rozproszonym realizujących indywidualne potrzeby gospodarstw domowych i przedsiębiorców. W 2008 r. największą powierzchnią kolektorów słonecznych charakteryzowały się miasta takie jak Toruń, Grudziądz czy Chełmno.

- Niezaprzeczalnie energetyka oparta o wykorzystanie odnawialnych źródeł energii stanowi znaczący potencjał województwa kujawsko-pomorskiego. Jednak jej rozwój napotyka różnego rodzaju bariery, których eliminacja w obecnych warunkach mogłaby się okazać niemożliwa.

Ograniczenia dla wykorzystania odnawialnych źródeł energii **Podział energetyki według OZE**

Podział energetyki według OZE		Ograniczenia	
Przestrzenno-środowiskowe	Infrastrukturalne	Systemowe	Ekonomiczne
Hydroenergetyka	Ograniczony zasoby hydroenergetyczne	Skomplikowana sytuacja własnościowa obiektów wodnych Duży opór środowisk ekologicznych	Bardzo wysokie koszty budowy od podstaw stopnia wodnego
Energetyka wiatrowa	Potencjał lokacyjny na terenach cennych przyrodniczo	Niewystarczający rozwój linii elektroenergetycznych	Rosnący opór społeczny Bariery administracyjno-prawne
Energetyka solarna	Niewystarczające warunki geograficzne dla rozwoju dużych instalacji zawodowych	Brak strategii i wsparcia ze strony władz dla inwestycji indywidualnych Brak świadomości społecznej	
Energetyka geotermalna	Stosunkowo mało zbadany teren województwa kujawsko-pomorskiego	Konieczność ograniczenia eksploatacji źródeł geotermalnych do rejonów dużych miast z nowoczesnymi gęstą siecią ciepłowniczą	Wysokie koszty oraz niepewność związana z inwestycją
Biomasa i biogaz	Konieczność stosowania specjalistycznych technologii grzewczych Konieczność zgromadzenia w jednym miejscu dużej ilości biomasy.	Uprawa roślin energetycznych wymaga specjalistycznej wiedzy a także technologii	Niska efektywność ekonomiczna Likwidacja upraw na rzecz roślin energetycznych

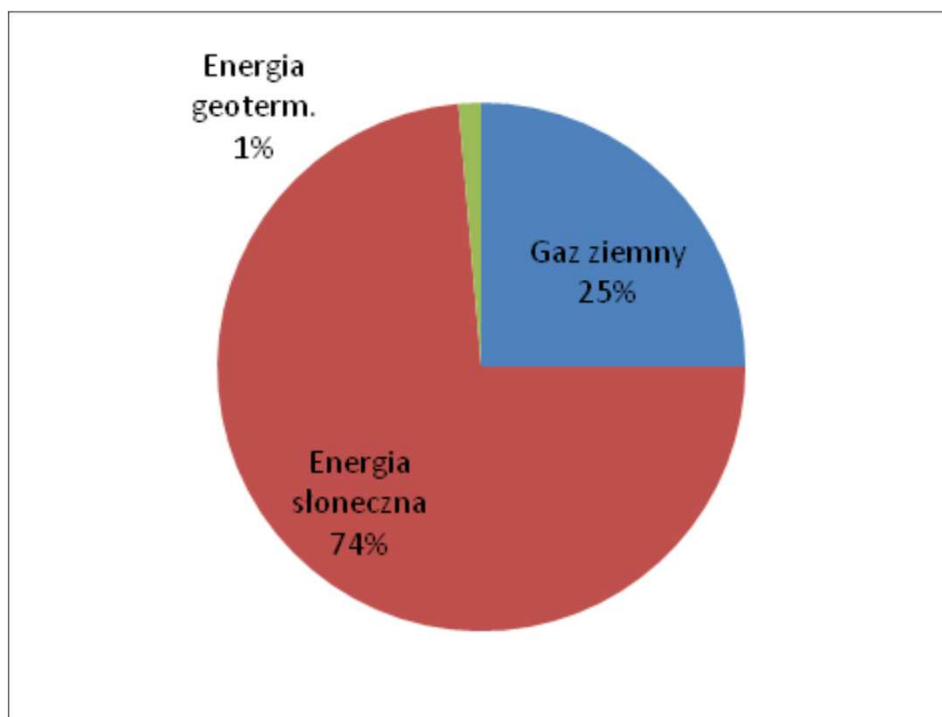
- Ze względu na obecny brak wydobycia gazu w regionie konieczny jest import tego paliwa do województwa. Dostarczany jest on poprzez następujące gazociągi wysokiego ciśnienia:
- gazociąg tranzytowy 1400 mm Rosja-Niemcy;
- gazociąg 500 mm z Płocka do węzła Gustorzyn;
- gazociąg 500 mm z Odolanowa i drugi z Gostynina do węzła Gustorzyn;
- gazociąg 400 mm zasilający wybrzeże.

Sieć ta nie jest jednak w porównaniu do innych województw dobrze rozwinięta, co ma swoje odzwierciedlenie w niższym udziale mieszkańców korzystających z instalacji gazowniczych.

- **Dotychczasowe kierunki interwencji**
- W obecnej perspektywie finansowej Samorząd Województwa Kujawsko-pomorskiego w ramach działania 2.4 RPO WK-P wsparł realizację 9 projektów dotyczących wykorzystania OZE. 5 z nich miało na celu rozwój instalacji przetwarzającej energię słoneczną. Pozostałe inwestycje dotyczyły infrastruktury gazowniczej oraz wykorzystującej energię geotermalną. Łączna wartość projektów wyniosła ponad 41 mln zł, a przekazane dofinansowanie stanowi ok. 28% całej alokacji środków w ramach działania 2.4 RPO WK-P

Diagnoza - Energetyka

- Podział środków rozdysponowanych w ramach działania 2.4 *Infrastruktura przyjazna środowisku* RPO WK-P (stan na 30.06.2012).

- Samorząd Województwa przeznaczył także część środków RPO WK-P na zwiększenie efektywności energetycznej w ramach działania 2.3 *Rozwój infrastruktury w zakresie ochrony powietrza*. Realizowane projekty dotyczyły w większości racjonalizacji wykorzystania energii ciepłej poprzez termomodernizacje budynków użyteczności publicznej, a także usprawnienie urządzeń grzewczych i sieci ciepłowniczych. Łączna wartość projektów na rzecz efektywności energetycznej, kogeneracji i zarządzania energią wyniosła niespełna 125 mln zł

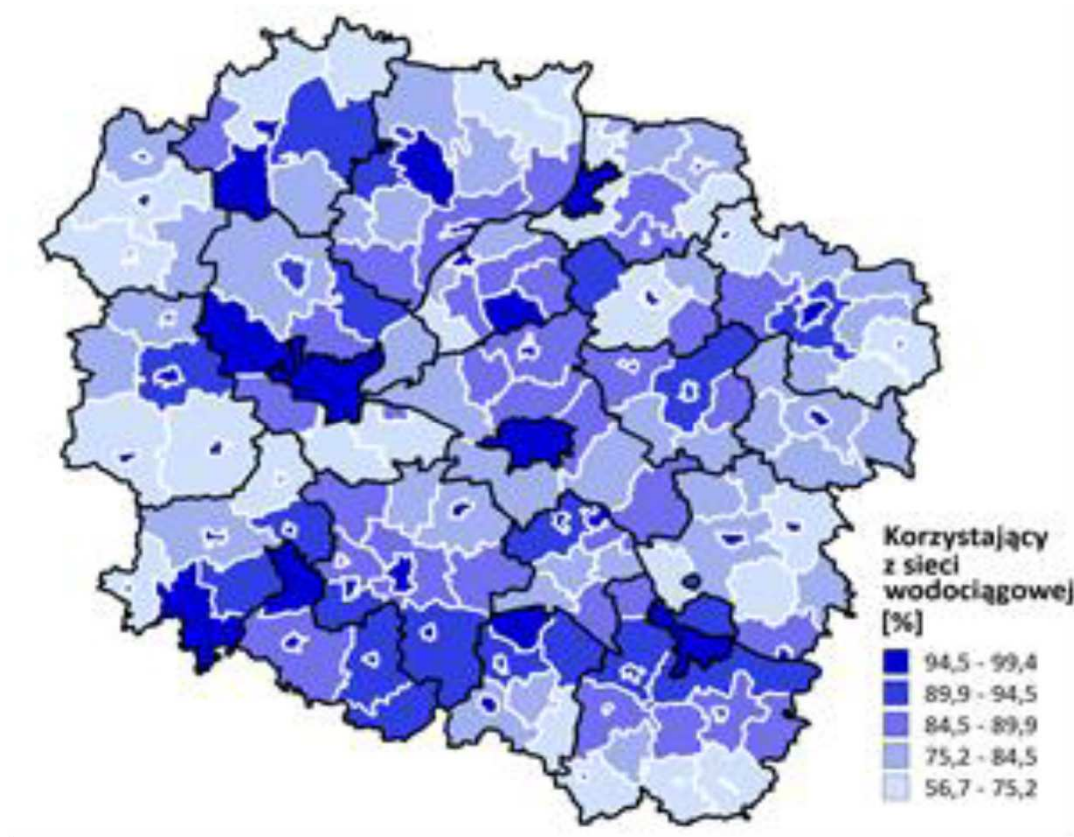
- Ogólnie największym źródłem wsparcia inwestycji z zakresu OZE w województwie był PO IiŚ. Wartość inwestycji w jego ramach przekroczyła 330 mln zł. Projekty dotyczyły pozyskania energii z wiatru i biomasy, czyli źródeł wykorzystujących potencjał naturalny i gospodarczy województwa. Pewne kontrowersje budzi wsparcie związane z energią wiatrową. Jedni twierdzą, że wzrost instalacji jest pożądany ze względu na korzyści podatkowe. Inni zaś wskazują, że wiatraki negatywnie wpływają na jakość życia mieszkańców. Ponadto elektrownie wiatrowe nie dają możliwości tworzenia wielu nowych miejsc pracy. Z kolei za bardzo pożądane oceniono podczas wywiadów wsparcie w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej, głównie poprzez termomodernizację obiektów użyteczności publicznej. Wpływają one bezpośrednio na zmniejszenie zużycia energii, a to z kolei oddziałuje na niższe koszty eksploatacji oraz mniejszą antropopresję na środowisko. Skala inwestycji tych była dość duża.

Diagnoza – Infrastruktura zagospodarowania odpadami

Gospodarka wodno-ściekowa

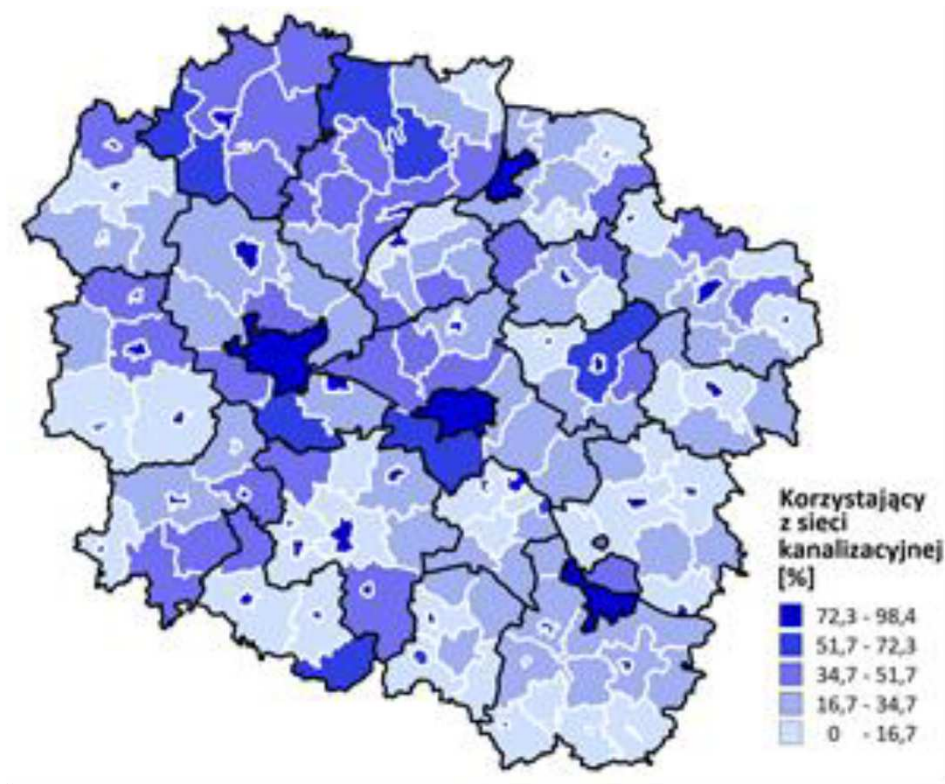
- **Diagnoza sytuacji**
- Długość sieci wodociągowej w województwie kujawsko-pomorskim wyróżnia się *in plus* na tle pozostałych regionów. W zestawieniu województw zajmuje ono 3 pozycję, co świadczy o względnie dobrym stopniu rozwoju systemów instalacji wodnych. Należy również podkreślić, że w 2010 r. dłuższe sieci posiadały dwa województwa o największej powierzchni całkowitej, czyli mazowieckie i wielkopolskie.

- Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej w 2010 r. wg gmin województwa kujawsko-pomorskiego.

Diagnoza - Gospodarka wodno-ściekowa

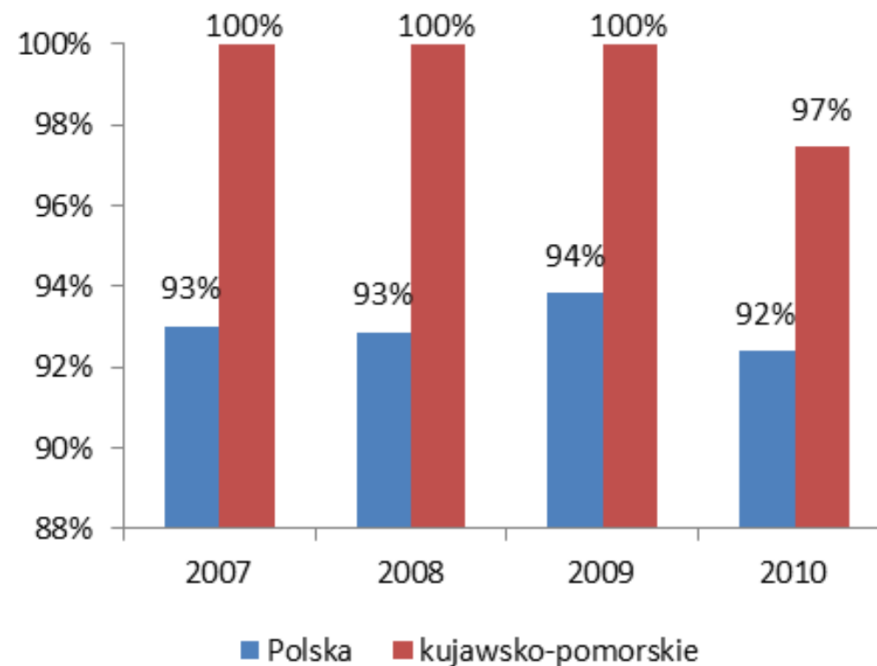
- . Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w 2010 r. wg gmin województwa kujawsko-pomorskiego

Diagnoza Gospodarka wodno-ściekowa

- Rozwojowi sieci kanalizacyjnej towarzyszą inwestycje w infrastrukturę oczyszczania ścieków. W latach 2007-2010 udział ludności w województwie kujawsko-pomorskim korzystających z oczyszczalni ścieków wzrósł o 4,5 p. proc., podczas gdy w całej Polsce o 3,8 p. proc. Co więcej, przyrosty w latach 2007-2010 zarówno na wsi jak i w miastach były w regionie wyższe niż średnio dla miast i wsi całej Polski. Ostatecznie w 2010 r. województwo kujawsko-pomorskie charakteryzowało się wyższym udziałem ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków niż przeciętnie w kraju, a także niż w 10 innych województwach.

- Udział ścieków poddanych oczyszczeniu w latach 2007-2010 w Polsce i w województwie kujawsko-pomorskim.

Diagnoza - Gospodarka wodno-ściekowa

- ***Dotychczasowe kierunki interwencji***
- W latach 2007-2011 w województwie kujawsko-pomorskim poczyniono bardzo wiele inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej. W ramach RPO WK-P jak dotąd Samorząd Województwa przyznał dofinansowanie 33 projektom, których łączna wartość wynosi ok. 270 mln zł. 156 Z pośród nich 26 dotyczyło bezpośrednio infrastruktury oczyszczania ścieków, a 7 miało na celu poprawę sytuacji w zakresie zaopatrzenia w wodę pitną.

Diagnoza -Infrastruktura zagospodarowania odpadami

Infrastruktura zagospodarowania odpadami

- **Diagnoza sytuacji**
- W przypadku gospodarki odpadami dane statystyczne przedstawiają dobry obraz sytuacji województwa kujawsko-pomorskiego. Ilość wytworzonych w nim odpadów komunalnych w przeliczeniu na powierzchnię jest niższa niż średnia krajowa. Ponadto udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie jest jednym z najwyższych w Polsce. Tylko w trzech województwach wartość tego wskaźnika była wyższa.

- W województwie kujawsko-pomorskim poddaje się odzyskowi ok. 84% wszystkich odpadów przemysłowych, co jest wartością powyżej średniej w kraju (Wysoka wartość tego wskaźnika ma swoje odzwierciedlenie w niższym udziale odpadów przemysłowych składowanych niż średnia wartość dla Polski. Wśród 57 składowisk w regionie 40 jest dostosowanych do obowiązujących przepisów prawa z zakresu zagospodarowania odpadami. Dwa niedostosowane składowiska zostaną w niedalekiej przyszłości zlikwidowane

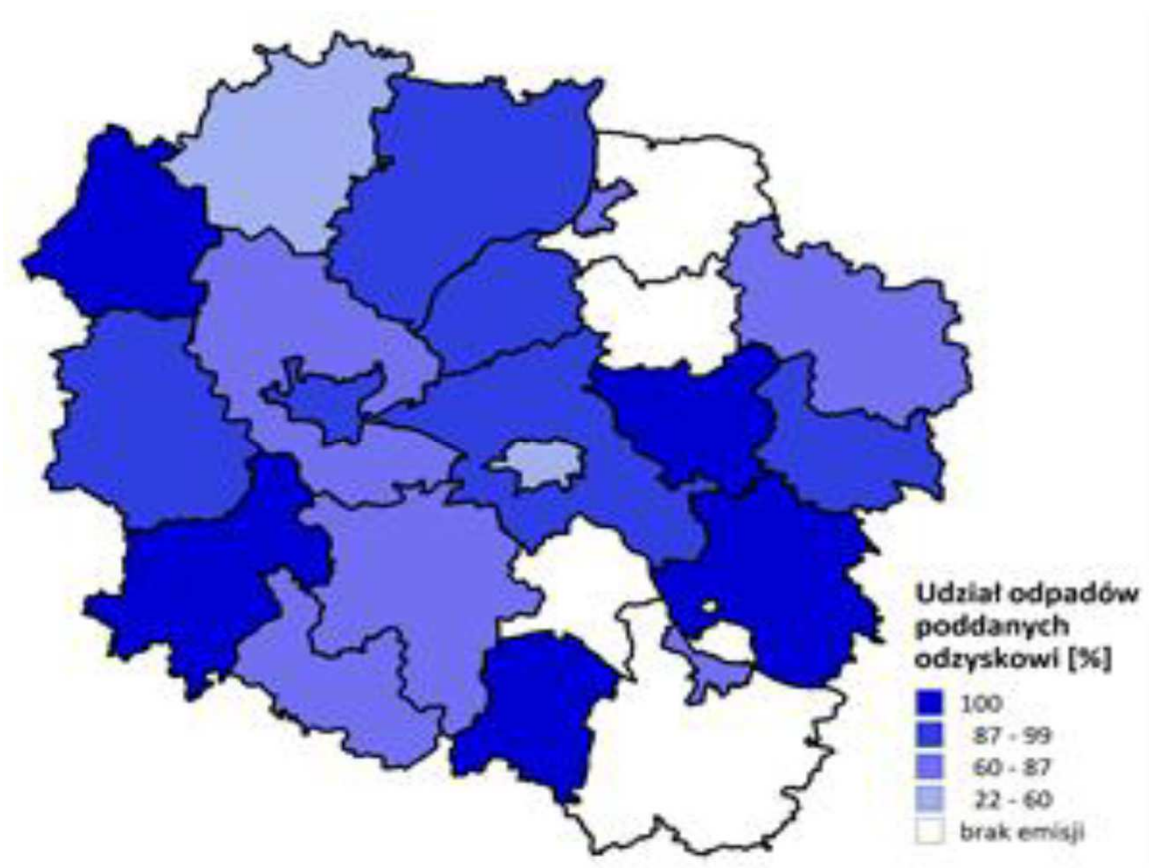
Diagnoza –

Infrastruktura zagospodarowania odpadami

- W latach 2007-2010 udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie systematycznie wzrastał (z 4,9% w 2007 r. do 9,6% w 2010 r.). Podobną tendencję zaobserwowano także w przypadku odsetka pozostałości przemysłowych poddanych odzyskowi. Wzrósł on z poziomu 82,0% w 2007 r. do 83,9% w 2011 r.
- Także pod względem odsetka odpadów przemysłowych poddanych oczyszczeniu województwo kujawsko-pomorskie pozostaje wewnątrznie zróżnicowane. W rankingu powiatów, w których prowadzono działalność produkcyjną, najniższe pozycje zajmują odpowiednio: Toruń, powiaty tucholski i mogileński, a także Włocławek.

Diagnoza – Infrastruktura zagospodarowania odpadami

- Udział odpadów przemysłowych poddanych odzyskowi w roku 2011 w województwie kujawsko-pomorskim według powiatów

Diagnoza -

Infrastruktura zagospodarowania odpadami

- **Dotychczasowe kierunki interwencji**
- W zakresie gospodarki odpadami w ramach RPO WK-P dofinansowano 14 projektów, których łączna wartość przekracza 148 mln zł. Ich celem była poprawa infrastruktury komunalnej w zakresie gromadzenia i selektywnej zbiórki odpadów, a także rekultywacja zamkniętych składowisk, stanowiących zagrożenie dla środowiska.
- Dwie największe inwestycje dotyczyły modernizacji składowiska odpadów w Zakurzewie oraz budowy kompleksu unieszkodliwiania odpadów komunalnych dla **powiatów świeckiego i chełmińskiego** o wartościach odpowiednio 62,3 mln zł oraz 43,3 mln zł. Z kolei w ramach działania 2.1 PO IŚ zrealizowano na terenie województwa kujawsko-pomorskiego jeden, bardzo duży i istotny projekt dotyczący **budowy zakładu termicznego przekształcania odpadów komunalnych dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Metropolitalnego**. Inwestycja warta ponad 620 mln zł ma na celu stworzenie zintegrowanego systemu gospodarki

Diagnoza

Ochrona środowiska i zasobów przyrodniczych

- **Ochrona środowiska i zasobów przyrodniczych**
- ***Diagnoza sytuacji***
- Województwo kujawsko-pomorskie, położone w centralnej części północnych obszarów kraju posiada tereny cenne przyrodniczo. Dla ich zachowania objęto prawną ochroną znaczne fragmenty powierzchni regionu. W 2010 r. w województwie znajdowało się: 9 parków krajobrazowych o łącznej powierzchni ponad 232 tys. ha¹⁶⁶; 30 obszarów chronionego krajobrazu; 96 rezerwatów przyrody; 12 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych oraz 1 stanowisko dokumentacyjne przyrody nieożywionej.
- Część obszarów województwa kujawsko-pomorskiego należy do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. Na koniec 2010 r. w regionie znajdowało się 5 obszarów specjalnej ochrony ptaków z czego 3 w całości znajdowały się w granicach województwa. Na jego terenie znajduje się także 28 specjalnych obszarów ochrony siedlisk.¹⁶⁷ Większość obszarów Natura 2000 powiązana jest funkcjonalnie i przestrzennie z innymi formami ochrony przyrody.
- Udział łącznej powierzchni obszarów chronionych w całkowitej powierzchni województwa kujawsko-pomorskiego wynosił w 2010 r. 31,8%.¹⁶⁸ Z działaniami o charakterze prawnym na rzecz zachowania dziedzictwa przyrodniczego komplementarne są różnego rodzaju inwestycje w nowoczesne systemy wodno-ściekowe, gospodarkę odpadami, a także w instalacje ograniczające zanieczyszczenie powietrza.

Potencjalne obszary wsparcia w latach 2014-2020

- **Transport:** Największym, wykazanym w części diagnostycznej problemem z dziedziny infrastruktury drogowej jest jej zły stan techniczny. Stanowi on barierę dla m.in. lepszego wykorzystania transportu publicznego w regionie. Także wyniki badania IDI wskazują ponadto na konieczność modernizacji oraz budowy nowych dróg i obiektów inżynierii drogowej. Aby skutecznie wykorzystywać potencjał województwa tkwiący we współpracy Bydgoszczy z Toruniem, niezbędne jest lepsze skomunikowanie tych ośrodków miejskich.
- **Infrastruktura energetyczna:** Województwo kujawsko-pomorskie jest liderem pod względem udziału OZE w strukturze produkcji energii elektrycznej i ciepłej, jednak jego potencjał w tym zakresie pozostaje wciąż nie w pełni wykorzystany. Zwiększenie eksploatacji OZE w regionie pozostaje więc wciąż jedną z głównych potrzeb w dziedzinie energetyki.
- **Infrastruktura i ochrona środowiska**
- Dostępność sieci wodociągowej i kanalizacyjnej jest w województwie kujawsko-pomorskim przeciętna w skali kraju. Zapotrzebowanie na wsparcie projektów z nimi związanych występuje przede wszystkim na obszarach wiejskich, których sytuacja w analizowanym obszarze w części diagnostycznej została ukazana jako nieco gorsza od miast.
- Poprawa stanu czystości wód oraz gospodarki wodno-ściekowej jest priorytetowym obszarem działań, który powinien zostać dofinansowywany ze środków wspólnotowych w przyszłej perspektywie,
- **Gospodarka odpadami.** Działania związane z gospodarką odpadami powinny skupić się na rozwoju selektywnej zbiórki odpadów i ich odzysku.

Województwo kujawsko-pomorskie u progu nowego okresu programowania

- Zmiany w sytuacji wewnętrznej regionu oraz nowe uwarunkowania zewnętrzne były przyczyną zainicjowania przez Zarząd Województwa procesu aktualizacji Strategii - prace nad nową wersją tego dokumentu rozpoczęto formalnie w listopadzie 2011 r.
- Rozstrzygnięcia zawarte w zaktualizowanej Strategii będą miały kluczowe znaczenie dla kształtu programu regionalnego województwa kujawsko-pomorskiego **na lata 2014-2020**. Szczególnie, że - jak wynika z przytoczonych wcześniej uwarunkowań zewnętrznych – będzie on prawdopodobnie integrował interwencję finansowaną ze środków EFS i EFRR, co w naturalny sposób uczyni z niego główne źródło finansowania Strategii.

Priorytety rozpisane są na osiem celów strategicznych:

- dostępność (komunikacyjno-transportowa)
- aktywne społeczeństwo i sprawne usługi (społeczne)
- gospodarka i miejsca pracy
- innowacyjność
- nowoczesny sektor rolno-spożywczy
- bezpieczeństwo
- sprawne zarządzanie
- tożsamość i dziedzictwo.

PROJEKT USTALEŃ STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO DLA CELÓW STRATEGICZNYCH

maj 2013

Priorytety rozpisane są na osiem celów strategicznych:

- dostępność (komunikacyjno-transportowa)
- aktywne społeczeństwo i sprawne usługi (społeczne)
- gospodarka i miejsca pracy
- innowacyjność
- nowoczesny sektor rolno-spożywczy
- bezpieczeństwo
- sprawne zarządzanie
- tożsamość i dziedzictwo.

Cel strategiczny: Dostępność transport

- Podstawowym celem działań projektowanych w ramach celu strategicznego „Dostępność” jest zapewnienie właściwej dostępności województwa w relacjach zewnętrznych i wewnętrznych – zapewniających prawidłową obsługę mieszkańców oraz prawidłową obsługę dla potrzeb rozwoju gospodarczego.
- Zapewnienie satysfakcjonującej dostępności zamierza się osiągnąć poprzez działania na kilku płaszczyznach obejmujących poprawę stanu sieci transportowych i infrastruktury towarzyszącej, ale także organizację transportu.

Kierunki działań

1. Zapewnienie dostępności zewnętrznej województwa za pomocą dróg krajowych
2. Zapewnienie skomunikowania węzłów dróg ekspresowych i autostrady A1 z siecią dróg niższychkategorii
3. Realizacja regionalnego systemu transportu publicznego „60/90”
4. Rozwój sieci drogowych o podstawowym znaczeniu dla spójności wewnętrznej województwa
5. Budowa obwodnic miejscowości w przebiegu dróg krajowych i wojewódzkich
6. Poprawa dostępności kolejowej województwa w aspektach przewozów pasażerskich i towarowych
7. Poprawa infrastruktury stacji kolejowych dla zdolności przeładunkowych oraz obsługi pasażerskiej
8. Rozwój portu lotniczego w Bydgoszczy
9. Rozwój małych lotnisk dla celów ruchu turystycznego, biznesowego oraz sportu
- 10. Rozwój dróg wodnych dla celów transportowych i turystycznych**
11. Rozwój zintegrowanego systemu towarowego transportu multimodalnego
- 12. Rozwój zintegrowanego systemu transportu publicznego w obszarze metropolitalnym**
- 13. Rozwój sieci dróg rowerowych o znaczeniu transportowym**

Komentarz:

Przedsięwzięcia o znaczeniu kluczowym

1. Realizacja drogi ekspresowej S5
2. Realizacja drogi ekspresowej S10
3. Przebudowa drogi krajowej nr 15, w tym na odcinku Toruń – Gniezno do standardu drogi ekspresowej
4. Realizacja obwodnicy Inowrocławia
5. Przebudowa drogi nr 25 na odcinku Inowrocław – Bydgoszcz do standardu GP 2+2
6. Realizacja przeprawy mostowej w rejonie Solca Kujawskiego
7. Opracowanie i wdrożenie programu poprawy stanu technicznego sieci dróg wojewódzkich i powiatowych mających kluczowe znaczenie dla dostępności wewnątrzregionalnej
8. Wdrożenie systemu standaryzacji dróg wojewódzkich
9. Zapewnienie technicznej możliwości realizacji połączeń pasażerskich z prędkością co najmniej 160 km/h na liniach kolejowych: 18, 131, 201, 353

10. Ustanowienie kwalifikowanych połączeń kolejowych z Bydgoszczy, Torunia, Włocławka i Inowrocławia do ośrodków metropolii sieciowej

11. Ustanowienie połączeń kolejowych z Bydgoszczy, Torunia, Włocławka i Inowrocławia do Berlina
12. Budowa linii kolejowej Trzciniec – Solec Kujawski dla poprawy dostępności portu lotniczego w Bydgoszczy
13. Budowa terminalu cargo w porcie lotniczym w Bydgoszczy
14. Przystosowanie lotniska w Kruszynie na potrzeby obsługi Włocławka
15. Stworzenie technicznych możliwości dla transportowego wykorzystania drogi wodnej E-40
16. Stworzenie możliwości turystycznego wykorzystania oraz małego ruchu transportowego na drodze wodnej E-70 w ramach Wielkiej Pętli Wielkopolski
17. Utworzenie platformy multimodalnej w rejonie Solca Kujawskiego – Łęgnowa

18. Opracowanie i wdrożenie zintegrowanego programu funkcjonowania regionalnego transportu publicznego

19. Opracowanie i wdrożenie zintegrowanego programu funkcjonowania transportu podmiejskiego w obszarze funkcjonalnym Bydgoszczy i Torunia („transport aglomeracyjny”)

20. Realizacja regionalnego systemu informacji na temat rozkładów jazdy wszystkich przewoźników el strategiczny: Gospodarka i miejsca pracy

- **Komentarz:**

Cel strategiczny: gospodarka i miejsca pracy

- „Gospodarka i miejsca pracy” jest zwiększenie liczby miejsc pracy, a więc ograniczenie bezrobocia poprzez aktywne działania związane z poprawą warunków tworzenia miejsc pracy i zwiększania zatrudnienia, ale celem pośrednim jest także rozwój przedsiębiorczości.
- Przede wszystkim wskazuje się na możliwość powszechnego rozwoju przedsiębiorczości związanej z sektorem odnawialnych źródeł energii – zwłaszcza w dziedzinie biomasy. Dostrzega się możliwość klastrowania łańcucha produkcyjnego obejmującego produkcję biomasy, jej przystosowanie do celów energetycznych, handel (zarówno paliwem, jak i systemami grzewczymi) oraz serwis urządzeń grzewczych. Ocenia się, że zwłaszcza na terenach wiejskich przedsięwzięcia te mogą generować dużą liczbę miejsc pracy, jednak niezbędne są działania uruchamiające wskazany powyżej system wzajemnego napędzania popytu i podaży w tej branży.

Strategia 2014-2020

bioróżnorodność

Kujawsko-pomorskie posiada wyjątkowo duży potencjał w zakresie lecznictwa uzdrowiskowego. Zamierza się go wykorzystać do stworzenia sektora gospodarki uzdrowiskowej, rozumianego jako ogół działalności gospodarczych, miejsc pracy oraz dochodów lokalnych związanych z obsługą kuracjuszy w uzdrowiskach.

- **Kierunki działań**

6. Rozwój gospodarczy w sektorze odnawialnych źródeł energii

7. Rozwój uzdrowisk

8. Rozwój turystyki

14. Promocja społecznej odpowiedzialności biznesu

Przedsięwzięcia o znaczeniu kluczowym

1. Opracowanie i wdrożenie programu zagospodarowania przestrzeni przemysłowych i powojkowych na cele rozwoju działalności gospodarczych

2. Opracowanie i wdrożenie programu zagospodarowania przestrzeni popegeerowskich na cele rozwoju działalności gospodarczych

9. Opracowanie i wdrożenie programu Kujawsko-Pomorski Klaster OZE

10. Opracowanie i wdrożenie pakietu działań „Uzdrowisko Ciechocinek”

11. Opracowanie i wdrożenie pakietu działań „Uzdrowisko Inowrocław”

12. Opracowanie i wdrożenie pakietu działań „Uzdrowisko Wieniec-Zdrój”

13. Opracowanie i wdrożenie programu identyfikacji produktów turystycznych istotnych dla rozwoju gospodarczego województwa – jako podstawa dla wspierania ich rozwoju i promocji

Komentarz:

Strategia 2014-2020

Bioróżnorodność

Cel strategiczny: Nowoczesny sektor rolno-spożywczy

Kierunki działań

- 4. Poprawa przyrodniczych warunków realizacji produkcji rolnej
- 7. Promocja regionalnych produktów żywnościowych
- 9. Rozwój produkcji żywności ekologicznej
- 10. Rozwój rybactwa
- 11. Promocja idei spółdzielczości w rolnictwie

Przedsięwzięcia o znaczeniu kluczowym

- 1. Opracowanie i wdrożenie znaku towarowego dla żywności wyprodukowanej na terenie województwa oraz przeprowadzenie kampanii promocyjnej regionalnej żywności wśród mieszkańców województwa
- 2. Rozwój programu małej retencji i nawodnień terenów rolnych
- 6. Opracowanie i wdrożenie programu rozwoju i promocji regionalnych markowych produktów żywnościowych

. **Komentarz:**

Strategia 2014-2020

Bioróżnorodność

Cel strategiczny: Bezpieczeństwo W zakresie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego wskazuje się na potrzebę działań na wszystkich rzekach stwarzających tego typu zagrożenia, ale w szczególności na Wiśle, wobec której jako kierunek działań wskazuje się realizację Kaskady – przy czym stopień w Siarzewie został zakwalifikowany do przedsięwzięć o znaczeniu kluczowym. Kaskadyzacja Wisły przyniesie szereg korzyści o charakterze gospodarczym (i to na kilku płaszczyznach), energetycznym, transportowym – jednak aktualnie w warunkach województwa kujawsko-pomorskiego szczególnego znaczenia nabiera kwestia zabezpieczenia zapory we Włocławku przed katastrofą budowlaną oraz całej doliny Wisły poniżej Włocławka przed powodzią. Immanentną częścią ogólnie rozumianego bezpieczeństwa jest także wykształcanie odpowiednich postaw społecznych, przede wszystkim polegających na odpowiedzialności za kwestie bezpieczeństwa innych osób i stanu środowiska.

Strategia 2014-2020

Energetyka i bioróżnorodność

Cel strategiczny: Sprawne zarządzanie

- Zasadniczym działaniem w ramach celu strategicznego „Sprawne zarządzanie” jest zapewnienie właściwego zarządzania w województwie w aspektach administracyjnych, jak i przestrzennych. Cel łączy się bezpośrednio z ideą zrównoważonego rozwoju, która rozumiana jest jako racjonalne i oszczędne gospodarowanie zasobami ekonomicznymi i środowiskowymi, na rzecz przyszłych pokoleń.

Strategia 2014-2020

Energetyka i bioróżnorodność

Elementem ochrony przestrzeni województwa jest także opracowanie i wdrożenie przestrzennych założeń eksploatacji kopalin – zakłada się możliwie szerokie gospodarcze wykorzystanie różnego rodzaju kopalin, zwłaszcza jako ważnego czynnika rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, ale niezbędne jest ustalenie zasad porządkujących działania w tej dziedzinie oraz ochronę interesów przyszłych pokoleń.

Ważnym działaniem jest efektywniejsze wykorzystywanie energii, zarówno w zakresie funkcjonowania gospodarki, administracji, instytucji publicznych czy poszczególnych gospodarstw domowych. Istotnym zamierzeniem jest polepszenie **efektu energetycznego w budynkach użyteczności publicznej** np. w szkołach, biurach, zabytkach, obiektach sportowych **w celu ograniczenia zużycia energii** elektrycznej oraz obniżenia kosztów przez administrację publiczną. Zakłada się wdrażanie działań, które będą służyć poprawie efektywności energetycznej. Zalicza się do nich: **przedsięwzięcia termomodernizacyjne, montaż pomp ciepła, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii** – np. energii słonecznej (kolektory słoneczne), wiatrowej (elektrownie wiatrowe). **Należy nadmienić, iż w tych działaniach ochrona środowiska jest celem priorytetowym, a efekty ekonomiczne powinny stać się drugorzędnymi** – dlatego też zamierza się dokonać waloryzacji przestrzeni województwa poprzez opracowanie i wdrożenie przestrzennych **założeń rozwoju energetyki bazującej na źródłach odnawialnych** („Przestrzeń dla OZE”) -jako podstawy dla ochrony przestrzeni województwa oraz wspierania rozwoju OZE dostosowanych do walorów środowiskowych.

Celem jest również wdrażanie na szeroką skalę idei **zrównoważonego „zielonego” budownictwa**. Istotne w tymże budownictwie jest ograniczenie wpływu na środowisko naturalne i zdrowie człowieka oraz osiągnięcie korzyści ekonomicznych. **Ekologiczne budownictwo polega na efektywnym wykorzystaniu energii, wody, „zielonych” materiałów budowlanych oraz na ograniczaniu odpadów i toksyn.** Wsparcie może być realizowane w formie wojewódzkich konkursów architektonicznych. Należy zaznaczyć, iż Komisja Europejska zaliczyła zrównoważone budownictwo do tzw. sektorów wiodących, czyli takich, które mają bardzo duży potencjał innowacyjny oraz rosnące znaczenie dla rozwoju gospodarki – są to więc dziedziny pokrewne z jedną ze zidentyfikowanych dla województwa kujawsko-pomorskiego inteligentnych specjalizacji – „Biointeligentna specjalizacja-potencjał naturalny, środowisko, energetyka”.

Kierunki działań

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji administracji publicznej
2. Marketing województwa
3. Rozwój współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego
- 4. Rozwój organizacji pozarządowych**
- 5. Poprawa zarządzania przestrzenią województwa**
6. Rozwój współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej
7. Kreowanie i wsparcie lokalnych liderów

8. Poprawa efektywności energetycznej

9. Wdrażanie idei zrównoważonego „zielonego” budownictwa

Komentarz:

Przedsięwzięcia o znaczeniu kluczowym:

8. Weryfikacja zasięgu i zasad funkcjonowania obszarów chronionych

9. Opracowanie i wdrożenie regionalnych standardów w dziedzinie ładu przestrzennego

10. Opracowanie i wdrożenie regionalnego programu efektywności energetycznej i zrównoważonego „zielonego” budownictwa

11. Opracowanie i wdrożenie przestrzennych założeń eksploatacji kopalni jako podstawy dla ochrony przestrzeni województwa

12. Opracowanie i wdrożenie przestrzennych założeń rozwoju OZE („Przestrzeń dla OZE”) jako podstawy dla ochrony przestrzeni województwa oraz wspierania rozwoju OZE dostosowanych do walorów środowiskowych

13. Budowa regionalnego portalu informacji przestrzennej

Komentarz:

Cel strategiczny: Tożsamość i dziedzictwo

- Główną ideą działań projektowanych w ramach celu strategicznego „Tożsamość i dziedzictwo” jest zbudowanie **identyfikacji regionalnej mieszkańców**. Bazą dla tego zamierzenia będzie **wykorzystanie i wyeksponowanie dziedzictwa regionalnego – zasobów przyrody**, zasobów kultury, aktywności kulturalnej oraz symboliki czytelnej dla mieszkańców całego regionu.

Kierunki działań

1. Budowa tożsamości regionalnej województwa
2. Zachowanie oraz promocja dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu

Przedsięwzięcia o znaczeniu kluczowym

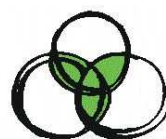
1. Opracowanie i wdrożenie programu budowy tożsamości regionalnej województwa kujawsko-pomorskiego
2. Opracowanie i wdrożenie regionalnego programu nauczania służącego nabywaniu wiedzy o województwie
3. Opracowanie i upowszechnienie gier edukacyjnych budujących tożsamość regionalną
4. Rozwinięcie idei paszportu turystycznego
5. Opracowanie i wdrożenie programu rozwoju kluczowych regionalnych instytucji kultury
6. Skonstruowanie i promocja regionalnego menu kulturalnego

Komentarz:

Dziękuję za uwagę

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ SZWAJCARIĘ W RAMACH SZWAJCARSKIEGO PROGRAMU
WSPÓŁPRACY Z NOWYMI KRAJAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ

Polska Zielona Sieć